

Dosarul nr. 2ra-2242/19

Instanța de fond: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani – L. Lavric

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău – L. Bulgac, V. Cotorobai, A. Panov

DECIZIE

18 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
lărgit al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecători

Maria Ghervas

Nina Vascan

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Iurie Bejenaru

judecând recursurile declarate de către Denis Russu și de către avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Denis Russu împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești,

împotriva deciziei din data de 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de către Denis Russu, reprezentat de avocatul Aliona Dragomir, s-a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției, s-a casat parțial hotărârea din data de 10 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri privind respingerea cererii de chemare în judecată,

constată:

La 17 mai 2018 Denis Russu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală, prin care a solicitat repararea prejudiciului material în mărime de 10 000 lei pentru asistență juridică acordată de avocat în cadrul dosarului penal și 30 000 lei pentru mâncare și medicamentele procurate în timpul aflării în Penitenciarul nr. 13, prejudiciului moral în mărime de 15 000 euro și a cheltuielilor de judecată suportate în prezenta cauză civilă.

În motivarea cererii de chemare în judecată Denis Russu a indicat că la 04 iulie 2014 a fost reținut pe cauza penală nr.2014028075, fiind deținut în arest mai mult de un an.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 01 martie 2016, întru executarea Hotărârii Curții Constituționale din 23 februarie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a alin. (3), (5), (8) și alin.(9), art.186 din Codul de procedură penală în sensul art.25, alin. (4) din Constituție, a fost admis recursul apărătorului,

fiind liberat provizoriu sub control judiciar, cu obligațiile și restricțiile prevăzute de art. 191 din Codul de procedură penală, însă a fost reținut în incinta Curții de Apel Chișinău pe o altă cauză penală nr.2016928057, intentată de Procuratura Generală, în baza ordonanței cu privire la începerea urmăririi penale din 24 februarie 2016, fiind recunoscut în calitate de bănuit la 01 martie 2016.

La 03 martie 2016 i-a fost înaintată învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art.361, alin.(2), lit. b), c), d) și art.243, alin.(3), lit. a), b) din Codul penal. Tot în aceeași zi de către Judecătoria Centru, mun. Chișinău a fost admis demersul procurorului cu privire la aplicarea măsurii preventive arestul preventiv pe un termen de 30 de zile. Ulterior măsura preventivă arestul a fost prelungită până la data de 29 iunie 2016, ora 15:41.

Denis Russu a menționat că încheierile judecătorești de aplicare a măsurii preventive și de prelungire a acesteia au fost contestate, fiind menținute de instanța de recurs.

După pronunțarea la 10 iunie 2016 a sentinței de condamnare în cauză penală nr. 2014028075, cauza penală nr. 2016928057 a fost suspendată. Ordonanța de suspendare fiind contestată de către Denis Russu în baza art.313 din Codul de procedură penală, plângere care la 07 aprilie 2017 a fost admisă prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru.

Denis Russu la 18 aprilie 2017 a solicitat procurorului, care instrumentează cauza penală nr. 2016928057, clasarea acesteia.

La 24 mai 2017, ulterior la 13 iunie 2017 a solicitat suspendarea cauzei penale, iar la 30 iunie 2017 a solicitat emiterea ordonanței de clasare a cauzei penale.

Prin răspunsul primit la 05 iulie 2017 a fost informat că în cauză penală nr. 2016928057 se efectuează acțiuni de urmărire penală, întru stabilirea tuturor circumstanțelor cauzei.

La 20 iulie 2017 a adresat plângere Procurorului General privind urgentarea urmăririi penale, plângere care a fost ignorată, iar la 07 noiembrie 2017 în temeiul art.20 din Codul de procedură penală s-a adresat Judecătoriei Chișinău, sediul Centru cu privire la accelerarea urmăririi penale.

Reclamantul a indicat că toate acțiunile procesuale în privința sa au fost efectuate în anul 2016. La 01 martie 2016 a fost recunoscut și audiat în calitate de bănuit, la 03 martie 2016 învinuit de comiterea infracțiunii imputate, iar abia la 16 noiembrie 2017 a fost emisă ordonanța prin care a fost scos de sub urmărire penală din motivul lipsei în acțiunile acestuia a elementelor infracționale.

În aceste circumstanțe, prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998 Denis Russu se consideră îndreptățit de a solicita repararea prejudiciului material suportat și anume cheltuielile pentru asistența juridică acordată de avocat în carul examinării cauzei penale, precum și cheltuielile pentru mâncare și medicamente procurate în timpul aflării în Penitenciarul nr. 13 Chișinău și anume 300 lei per/zi x 100 zile.

Denis Russu a mai menționat că în rezultatul acestui proces penal i-au fost cauzate suferințe psihice, i-a fost jignită personalitatea, or, prin intermediul rețelelor de socializare a fost difuzată reținerea sa, a fost stresat enorm la examinarea demersului privind aplicarea măsurii preventive și ulterior la prelungirea măsurii, precum și în cadrul examinării recursurilor la Curtea de Apel Chișinău. Astfel, a

suportat un prejudiciu moral, în rezultatul învinuirii de comiterea infracțiunilor prevăzute de art. 361, 243 din Codul penal, care nu le-a comis, dar pentru care se stabilește pedeapsa cu închisoare de până la 15 ani. Urmărirea penală a derulat mai mult de 20 de luni. În mass-media și rețele de socializare au fost publicate cadre cu reținerea sa și fotografiile din incinta penitenciarului, a fost public acuzat că este liderul unei grupări criminale. Prejudiciul moral estimat de către Denis Russu constituie 10 000 euro pentru fiecare an aflat sub urmărire penală, în total 15 000 euro.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani din 10 octombrie 2018 s-a admis parțial cererea de chemare în judecată, s-a încasat din bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Denis Russu prejudiciul material în mărime de 5 000 lei, cu titlu de cheltuieli de asistență juridică suportate în cauza penală și prejudiciul moral în mărime de 5 000 lei, cât și cheltuielile de asistență juridică suportate în cauza civilă în mărime de 5 000 lei. În rest, s-a respins ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată. (f.d. 237, vol. I, 1-7, vol.II)

Curtea de Apel Chișinău prin decizia din data de 05 septembrie 2019 a respins apelul declarat de către Denis Russu, reprezentat de avocatul Aliona Dragomir, a admis apelul declarat de către Ministerul Justiției, a casat parțial hotărârea din data de 10 octombrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani în partea admiterii pretențiilor înaintate de către Denis Russu și a emis în această parte o nouă hotărâre, prin care a respins cererea de chemare în judecată înaintată de către Denis Russu, în rest a menținut hotărârea. (f.d. 87,88-94, vol. II)

În susținerea soluției sale instanța de apel a conchis că instanța de fond în mod eronat a concluzionat că Denis Russu este îndreptățit de a solicita prin prisma Legii nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 compensarea prejudiciului cauzat, invocând că a fost ilegal învinuit și atras la răspundere penală, or, în condițiile art.3, alin.(1) din Legea nr. 1545, nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea Statului.

Împotriva deciziei instanței de apel, Denis Russu și avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu, au declarat recursuri, prin care au solicitat admiterea recursurilor, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu emiterea unei noi hotărâri privind admiterea integrală a cererii de chemare în judecată. (f.d. 101-109, 111-118)

În motivarea recursurilor recurenții au indicat că instanța de apel a interpretat eronat norma legală și a aplicat o lege care nu urma să fie aplicată, apreciind arbitrar probele, iar instanța de fond, deși corect a constatat și elucidat circumstanțele cauzei, incorect a respins parțial pretenția cu privire la încasarea prejudiciului material.

Denis Russu a menționat că instanța de apel, respingând cererea de chemare în judecată, nu a examinat minuțios obiectul cererii și nu a stabilit caracterul raporturilor juridice, nu a examinat obiectiv toate probele din dosar, fapt ce a încălcat principiul egalității părților în proces, ori acesta a fost atras ilegal la răspundere penală, s-a aflat în arest preventiv 100 zile și ca urmare a fost scos de sub urmărire penală pe temeuri de reabilitare.

În procedura de filtru, prevăzută de articolul 440, alin. (2) din Codul de procedură civilă, completul de judecată a constatat că obiectul prezentelor cereri de

recurs se referă la decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, care intră în categoria de acte specificate în articolul 429, alin. (1) din Codul de procedură civilă. Împotriva acestui act judecătoresc, Denis Russu și avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu au declarat recursuri. Mandatul seria MA nr. 1016989 din 02 mai 2018 a certificat împuternicirile legale ale avocatului Aliona Dragomir de a reprezenta interesele recurentului Denis Russu în special, de a ataca hotărârea judecătorească. (f.d. 10, vol.I)

Astfel, recursurile au fost formulate de către subiecții cărora li s-a conferit dreptul dat, în baza art. 430, lit. a) din Codul de procedură civilă. În același timp, materialele cauzei au confirmat că cererea nu a fost examinată anterior.

Cu privire la termenul de declarare a recursurilor, completul de admisibilitate a stabilit că decizia motivată din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată părților, prin intermediul serviciului poștal și a fost publicată pe pagina web „Portalul instanțelor naționale de judecată” la 04 octombrie 2019. Totodată, dovada primirii actului judecătoresc contestat nu a fost anexată la dosar de către instanța de apel. Astfel, luând în considerare cele menționate, recursurile au fost înregistrate în Grefa Curții Supreme de Justiție la 17 octombrie 2019 și respectiv la 21 octombrie 2019 în limitele prevăzute la articolul 434, alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În vederea respectării articolului 432, alin. (5) din Codul de procedură civilă, instanța de judecată nu a identificat niciun indiciu care, la prima vedere, ar putea ridica probleme de drept de ordine publică specificate la alin. (3) din articolul citat. Mai mult, nici recurenții Denis Russu și avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu nu au prezentat observații în privința acestui aspect procedural.

În aceeași ordine de idei, completul de filtru a verificat esența și temeiurile recursului, inclusiv dacă argumentele recurenților referitoare la ilegalitatea deciziei atacate întrunesc criteriile formale din articolul 432, alin. (2) și (4) din Codul de procedură civilă.

Pe baza celor analizate, prin încheierea din 11 decembrie 2019 a Curții Supreme de Justiție, cererile de recurs s-au considerat admisibile pentru examinarea în fond.

În conformitate cu articolele 441 și 444 din Codul de procedură civilă, recursul s-a examinat de un complet de 5 judecători, fără înștiințarea participanților la proces, însă data și ora ședinței a fost plasată pe pagina web a Curții Supreme de Justiție. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererea de recurs și referințe au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În esență, recurenții și intimații au avut posibilitatea să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. Cu titlu subsidiar, nici un participant nu a solicitat audierea publică a cauzei sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Auza Vilho Eskelinen și alții vs Finlanda*, 19 aprilie 2007, parag. 72 – 75, *Eriksson vs Suedia*, 12 aprilie 2012, parag. 66, 72, *Pönkä vs Estonia*, 8 noiembrie 2016, parag. 33 – 34, decizia nr. 95 din 19 decembrie 2016 a Curții Constituționale, parag. 26 – 27).

Verificând decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 10 octombrie 2018 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, în limitele controlului de legalitate, în raport de criticele invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție constată că se impune admiterea recursurilor, casarea deciziei contestate și menținerea hotărârii primei instanțe, pentru motivele ce succed.

În conformitate cu articolul 445, alin. (1), lit. f) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze decizia instanței de apel și să mențină hotărârea primei instanțe.

Colegiul judiciar consideră necesar să menționeze că nu va formula un răspuns detaliat pentru fiecare argument al recurenților, ci va analiza doar motivele decisive pentru soluționarea prezentei cauze (a se vedea cauza *García Ruiz vs Spania* (Marea Cameră), 21 ianuarie 1999, parag. 26; *Moreira Ferreira vs Portugalia* (nr. 2) (Marea Cameră); 11 iulie 2017, parag. 84).

În conformitate cu articolul 432, alin. (2), lit. a) din Codul de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată. Alin. (4) din același articol prevede că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei.

După cum rezultă din materialele dosarului Denis Russu a solicitat prin prisma Legii nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești repararea prejudiciului material și moral.

În susținerea pretențiilor a indicat că prin ordonanța procurorului din data de 24 februarie 2016 a fost începută urmărirea penală pe faptul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 361, alin.(2), lit. b), c), d) și art.243, alin.(3), lit. a), b) din Codul penal. (f.d. 192-193, vol.I)

Temei pentru pornirea urmăririi penale a servit percheziția efectuată în cadrul urmăririi penale pornită la data de 04 iulie 2014, în garajul nr.129 din CCG 223, amplasat în or. Anenii Noi, închiriat de Denis Russu, unde au fost depistate și ridicate arme și muniții, deținute fără autorizația corespunzătoare.

La 03 martie 2016 lui Denis Russu i-a fost înaintată învinuirea în comiterea infracțiunii prevăzute de art.243 alin. (3), lit. a),b) și art.361, alin. (2) lit. b), c), d) din Codul penal.

Prin încheierea judecătorului de instrucție din data de 03 martie 2016 lui Denis Russu i s-a aplicat măsura preventivă arestul preventiv pe un termen de 30 de zile, care a fost prelungit prin încheierile din 30 martie 2016, 29 aprilie 2016, 26 mai 2016. (f.d. 79,83, 84-85, vol.I)

Prin ordonanța procurorului Procuraturii Generale din 18 iulie 2016, urmărirea penală a fost suspendată până la stabilirea tuturor persoanelor care pot fi puse sub învinuire. (f.d. 16-19, vol.I)

Prin ordonanța din data de 16 noiembrie 2017 a procurorului Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale s-a dispus scoaterea de sub urmărirea penală a lui Denis Russu, din motivul lipsei în acțiunile acestuia a

elementelor infracționale prevăzute de art. 361, alin.(2), lit. b), c), d) și art. 243, alin. (3), lit. a), b) din Codul penal. (f.d. 64-65, vol.I)

Colegiul lărgit amintește că prima instanță a constatat că prin acțiunile organelor de urmărire penală i-au fost lezate drepturile lui Denis Russu, iar prin prisma art. 3, în colaborare cu art. 6, lit. b) din Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 se consideră îndreptățit de a solicita repararea prejudiciului cazat în legătură cu încălcarea acestui drept, ceea ce a condus la admiterea parțială a pretențiilor formulate de către Denis Russu.

În schimb, Curtea de Apel Chișinău a considerat că acțiunile organelor de urmărire penală nu au adus atingere dreptului lui Denis Russu, ori nu orice acțiune a organului de urmărire penală și judecătorești atrage răspunderea statului. Punerea sub bănuire/învinuire, aplicarea anumitor măsuri procesuale de constrângere prezintă niște modalități legale de a elucida toate circumstanțele importante cauzei penale în scopul aflării adevărului și acumulării probelor, și nicidecum nu pot fi catalogate ca acțiuni ilicite ale organului de drept, atâta timp cât nu există vreun act confirmativ în acest sens.

Problema de bază supusă controlului judecătoresc în fază de recurs constă în verificarea corectitudinii aplicării prevederilor art.3 și art. 6 din Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 de către instanța de apel, precum și îndeplinirea de către recurenți a sarcinii probei ce le-a revenit prin prisma art. 118, alin. (1) din Codul de procedură civilă.

În acest mod, instanța de recurs este chemată să ofere un răspuns la întrebarea dacă instanța de apel a argumentat convingător respingerea pretențiilor cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilegale ale organelor de urmărire penală sau ale instanțelor judecătorești în contextul circumstanțelor de fapt și a probelor prezentate.

În definitiv, instanța de judecată va trebui să se asigure că în cazul de față instanțele de judecată au îndeplinit condiția unei examinări efective și au dat un răspuns specific și explicit mijloacelor hotărâtoare pentru rezultatul procesului (a se vedea, în contrast, Lebedinschi vs Moldova, 16 iunie 2015, parag. 31, 35 – 36; Nichifor vs Moldova, 20 septembrie 2016, parag. 29 – 31).

Recurenții au susținut că acțiunile organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești sunt ilicite.

Ministerul Justiției a infirmat criticele aduse de către Denis Russu, susținând că acțiunile organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești au fost efectuate în conformitate cu legislația procesual penală.

Pentru a elucida aspectele abordate în sesizare, instanța de recurs va raporta circumstanțele prezentate mai sus la normele de drept material ce reglementează raportul juridic dedus judecării.

În conformitate cu art.1405, alin. (1) din Codul civil (în vigoare până la data de 01 martie 2019) prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de

vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 3 din Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală;

b) condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității;

c) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;

d) supunerii ilegale la arest contravențional, reținerii contravenționale ilegale sau aplicării ilegale a amenzii contravenționale de către instanța de judecată;

e) efectuării măsurilor speciale de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;

f) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare.

Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Articolul 6 din Legea sus menționată indică că dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul:

a) devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare;

b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului contravențional în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313, alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind declararea nulității actelor sau acțiunilor organului de urmărire penală sau organului care exercită activitate specială de investigații.

Procedând la examinarea fondului recursului, Colegiul lărgit observă că instanța de apel a considerat că acțiunile organelor de urmărire penală și ale instanțelor de judecată în cauza penală nr. 2016928057 privind învinuirea lui Denis Russu în comiterea infracțiunii prevăzute la art. 361, alin.(2), lit. b), c), d) și art.243, alin.(3), lit. a), b) din Codul penal pe durata urmăririi penale și anume arestul preventiv, punerea sub învinuire și scoaterea de sub urmărire penală a lui Denis Russu, nu cad sub incidența Legii nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 și nu survine răspunderea Statului pentru prejudiciul cauzat lui Denis Russu, ori organele de urmărire penală nu au admis careva ingerințe ilegale asupra drepturilor lui Denis Russu.

Argumentul instanței de apel este apreciat critic de instanța de recurs, or este evident faptul că Denis Russu în cadrul urmăririi penale în cauza penală nr.

2016928057 a fost învinuit de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 361, alin.(2.), lit. b), c), d) și art. 243, alin. (3), lit. a), b) din Codul penal, fiind supus măsurii preventive arest preventiv pe un termen de 30 de zile, fiind prelungit cu încă 60 de zile, iar ulterior fiind scos de sub urmărire penală, din motivul lipsei în acțiunile acestuia a elementelor infracționale, condiții care cad sub incidența art. 6, lit. b) din Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Aici, Colegiul reține prevederile art. 284, alin. (1) din Codul de procedură penală, potrivit cărora scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare și finalizare în privința persoanei a oricăror acțiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

Astfel, prin faptul scoaterii de sub urmărire penală a lui Denis Russu acesta a fost reabilitat, fapt ce atestă cu certitudine că organul de urmărire penală a încălcat principiul general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi urmărită penal, trasă la răspundere și judecată, împrejurare ce generează angajarea răspunderii patrimoniale a Statului pentru prejudiciul material și moral cauzat prin această încălcare.

Argumentul Ministerului Justiției precum că în speță nu au fost întrunite condițiile speciale de atragere a răspunderii patrimoniale a Statului, corect a fost respins de instanța de fond, ori punerea sub învinuire a lui Denis Russu și aplicarea măsurilor preventive față de acesta constituie acțiuni ilegale de intentare a urmăririi penale și sunt confirmate prin faptul scoaterii de sub urmărire penală, nefiind necesară existența unui act de anulare a ordonanței de aplicare a măsurii preventive sau a altor acte emise în cadrul urmăririi penale.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție reține că Legea nr.1545-XIII din data de 25 februarie 1998 reglementează nu doar dreptul persoanei la repararea prejudiciului moral în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, dar și dreptul de a cere compensații pentru reabilitare în urma pornirii urmăririi penale și ulterior scoaterii de sub urmărire penală, nefiind constatată întrunirea elementelor infracțiunii.

Conform art. 1422 din Codul civil (în vigoare până la 01 martie 2019) în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral (suferințe psihice sau fizice) prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum și în alte cazuri prevăzute de legislație, instanța de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparația prejudiciului prin echivalent bănesc. Prejudiciul moral se repară indiferent de existența și întinderea prejudiciului patrimonial. Reparația prejudiciului moral se face și în lipsa vinovăției autorului faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declarației scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerată în folosul comunității și în alte cazuri prevăzute de lege.

Mai mult, argumentul Ministerului Justiției precum că în speță, nu există un act judecătoresc irevocabil, prin care să se constate că acțiunile organelor de urmărire penale sunt ilegale, invocat întru susținerea poziției sale, este o interpretare

subiectivă, ori prin prisma prevederilor art. 3, alin. (2) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcție de răspundere din organele de urmărire penală, din procuratură și din instanțele judecătorești.

Prin urmare, cele relatate în ansamblu denotă incontestabil faptul că Denis Russu este în drept de a pretinde la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilegale ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești.

În conformitate cu art. 11, alin. (1) și (3) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 mărimea compensației pentru repararea prejudiciului moral se stabilește de instanța de judecată în modul prevăzut de prezenta lege. Mărimea concretă a compensației se determină luându-se în considerare: a) gravitatea infracțiunii de a cărei săvârșire a fost învinuită persoana respectivă; b) caracterul și gravitatea încălcărilor procesuale comise la urmărirea penală și la examinarea cauzei penale în instanța de judecată; c) rezonanța pe care a avut-o în societate informația despre învinuirea persoanei; d) durata urmăririi penale, precum și durata examinării cauzei penale în instanța de judecată; e) natura dreptului personal lezat și locul lui în sistemul de valori al persoanei; f) suferințele fizice, caracterul și gradul suferințelor psihice; g) măsura în care compensația bănească poate atenua suferințele fizice și psihice cauzate; h) durata aflării nelegitime a persoanei în detenție. În toate cazurile, instanța de judecată se va baza pe principiile compensării rezonabile și echitabile a prejudiciului moral.

Astfel, instanța de fond întemeiat a ajuns la concluzia admiterii parțiale a acțiunii și necesitatea încasării prejudiciului moral în mărime de 5 000 de lei. Or, suma dispusă spre încasare este una rezonabilă și echitabilă pentru prejudiciul moral cauzat lui Denis Russu prin atragere ilicită la răspundere penală.

În aceste circumstanțe nu poate fi reținută ca fiind întemeiată solicitarea recurențelor cu privire la admiterea integrală a cererii de chemare în judecată și de a încasa prejudiciul moral în mărime de 15 000 euro, ori aceasta este o sumă exagerată, iar prin prisma Convenției CEDO, cuantumul despăgubirii trebuie astfel stabilit, încât aceasta să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie venituri nejustificate pentru victimele daunelor.

Referitor la pretenția lui Denis Russu cu privire la încasarea cheltuielilor de asistență juridică suportată în cadrul procesului penal, instanța de fond corect a admis-o parțial, ori prin prisma prevederilor art. 7, lit. e) din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 în cazurile menționate la art. 3, persoanei fizice sau juridice i se compensează sau i se restituie sumele plătite de ea pentru asistența juridică.

În speță, se constată că Denis Russu în cadrul urmăririi penale a fost asistat de avocat, care a exercitat apărarea acestuia, acordând consultații pe tot parcursul anchetei penale, contestând actele de limitare în drepturi ale învinuitului. Pentru cheltuielile de asistență juridică Denis Russu a solicitat încasarea sumei de 10 000 lei.

În susținerea pretenției sale Denis Russu a prezentat copiile bonurilor de plată nr. 025449 din 04 octombrie 2017 și nr. 025423 din 13 septembrie 2017. (f.d. 12,108, vol.I)

Prin urmare, cuantumul cheltuielilor de asistență juridică dispusă spre încasare de către instanța de fond este rezonabilă pentru o cauză penală de învinuire în comiterea unei infracțiuni, ori Denis Russu, deși a fost asistat de către avocat, mai multe plângeri adresate organelor de urmărire penală, cât și instanțelor de judecată sunt întocmite de către acesta personal.

Instanța de recurs constată că bonurile de plată prezentate în susținerea cheltuielilor suportate pentru asistența juridică în cadrul dosarului penal sunt eliberate în baza a două contracte de asistență juridică. Un bon a fost eliberat pentru acordarea asistenței juridice într-o altă cauză penală, care nu face obiectul prezentei acțiuni.

Totodată, Colegiul reține ca fiind corectă soluția instanței de fond cu privire la încasarea cheltuielilor de judecată suportate de către Denis Russu pentru asistența juridică în cadrul prezentului litigiu, ori prin prisma art. 96, alin. (1) din Codul de procedură civilă instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Referitor la încasarea prejudiciului material în mărime de 30 000 lei pentru mâncare și medicamente corect a fost respins de instanțele de judecată ca fiind neîntemeiat, ori prin prisma art. 118, alin. (1) din Codul de procedură civilă Denis Russu nu le-a probat.

Pe baza celor constatate, Colegiul lărgit este de acord cu soluția primei instanțe privind întrunirea condițiilor necesare de survenire a răspunderii Statului pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penale și de reparare a prejudiciului material și moral cauzat lui Denis Russu.

În ansamblu, ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cerere. Drept consecință, instanța de recurs subscie criticilor recurențelor potrivit căruia instanța de apel a respins neîntemeiat cererea de chemare în judecată.

Considerațiile de mai sus sunt suficiente pentru a confirma incidența temeiului indicat la articolul 432 alin. (2) lit. a) și b) și alin. (4) din Codul de procedură civilă și a stabili că erorile judiciare analizate în speță sunt esențiale. Totuși, completarea considerentelor hotărârii din 10 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani nu poate fi calificată ca o încălcare decisivă a art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, cât timp instanța de recurs a acceptat punctul de vedere juridic al acesteia, iar, per ansamblu, instanța de fond a răspuns la principalele elemente din dosar. Instanța de recurs observă că esența deciziei din data de 05 septembrie 2019 a instanței de apel nu corespunde standardelor de mai sus. Astfel, datorită acestor constatări, Colegiul de control judiciar consideră că erorile depistate pot fi corectate prin casarea deciziei contestate și menținerea hotărârii primei instanțe.

Având în vedere problemele de drept ridicate în speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia

de a admite recursurile formulate de către Denis Russu și de către avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu, de a casa decizia instanței de apel și de a menține hotărârea primei instanțe.â

În conformitate cu articolul 445 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admit recursurile declarate de către Denis Russu și de către avocatul Aliona Dragomir în interesele lui Denis Russu.

Se casează decizia din 05 septembrie 2019 a Curții de Apel Chișinău, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Denis Russu împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești.

Se menține hotărârea din 10 octombrie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,

Judecător

Maria Ghervas

Judecători

Nina Vascan

Dumitru Mardari

Victor Burduh

Iurie Bejenaru